

1800-LUKU: AATTEIDEN JA TUNTEIDEN VUOSISATA

1800-luvun suuret aatteet:

- **nationalismi**
- **liberalismi**
- **konservatismi**
- **sosialismi**

**Yhdistä seuraavat
väittämät, arvot ja
asiat oikeaan
aatteeseen.**

**KONSER-
VATISMI**

**SOSIA-
LISMI**

**LIBERA-
LISMI**

perinteiden ja kokemuksen kunnioitus

yhteisomistus

moderni markkinatalous

valtarakenteiden purkaminen johtaa hirmuvaltaan

luokkatietoisuus

valtio yksilöä tärkeämpi

yksilö valtiota tärkeämpi

Edmund Burke

vapaa kauppa

luokaton yhteiskunta

kirkon, esivallan ja armeijan kunnioitus

Adam Smith

syntyperä ei määrää ihmisen arvoa tai oikeuksia

pääoman kasautuminen on ongelma

luokkataistelun historia

yhteiskuntajärjestelmä kehittyy yritysten ja erehdysten kautta

kansalaisvapaudet

työväenpuolueet

Valtion tehtävä on vain suojella kansalaisiaan vihollisia vastaan

pysyvyys

Pääoma-teos

uskonnon vapaus

naisten tasa-arvo

yhteiskunnassa olennaisinta on tuotannon tapa

koulutus ja pätevyys

Lue kirjan sivut 129-139 ja opiskele konservatismiin, liberalismiin, nationalismiin ja sosialismiin keskeiset tunnuspiirteet.

→ Täydennä taulukko!

	nationalismi	liberalismi	konservatismi	sosialismi
Tavoitteet tai sanoma. Miksi syntyi?	<ul style="list-style-type: none"> - oman kansan korostus - kansoille omat valtiot - romantiikan kiinnostus kansoihin - taistelu Napoleonin vastaan yhdisti kansoja 	<ul style="list-style-type: none"> - porvariston taistelua aatelia ja yksinvaltaa vastaan - tasa-arvoa, mutta ei demokratiaa - vaikutusvaltaa varallisuuden mukaan 	<ul style="list-style-type: none"> - syntyi vastustamaan valistuksen ja liberalismien ajamia muutoksia - ihmiset eivät tasa-arvoisia - hitaita muutoksia ylhäältä johdettuna 	<ul style="list-style-type: none"> - työläiset halusivat parantaa asemaansa - luokkaerot poistettava - tasa-arvoa vaikka väkivallalla
Ketkä kannattivat? Edustajia?	<ul style="list-style-type: none"> - hallitsijat - ylä- ja keskiluokka - armeija - Hegel, Herder 	<ul style="list-style-type: none"> - poliittista valtaa vailla ollut porvaristo - koulutettu keskiluokka A. Smith, J.S. Mill 	<ul style="list-style-type: none"> - ne, joilla oli menetettävää: hallitsijat, kirkko ja aateli - Edmund Burke 	<ul style="list-style-type: none"> - työläiset; yhteiskunnan huono-osaiset osa sivistyneistöä - Marx, Engel

	nationalismi	liberalismi	konservatismi	sosialismi
Vaikutus Eurooppaan?	<ul style="list-style-type: none"> - yhdisti kansalaisia - synnytti uusia valtioita ja hajotti vanhoja - kilpailu johti imperialismiin 	<ul style="list-style-type: none"> - äänioikeuden laajentaminen vähitellen kaikille 	<ul style="list-style-type: none"> - uudistusten jyrkkä vastustus lisäsi sosialismin ja liberalismin kannatusta 	<ul style="list-style-type: none"> - N-Venäjän synty - kommunistisen vallankumouksen pelko -työväenliikkeen synty
Muuta?	<ul style="list-style-type: none"> - nationalismia tuettiin rotuopilla 	<ul style="list-style-type: none"> - taloudellinen liberalismi syntyi jo 1770-luvulla 	<ul style="list-style-type: none"> - perusteet aatteelle haettiin usein uskonnosta 	<ul style="list-style-type: none"> - osa hylkäsi väkivallan keinona ajaa muutoksia, syntyi sosiaalidemokratia (vrt. kommunismi)
Vastustajat?	<ul style="list-style-type: none"> - vallanpitäjät ja aateli = konservatiiveja 	<ul style="list-style-type: none"> - vallanpitäjät ja aateli = konservatiiveja 	<ul style="list-style-type: none"> - porvaristo ja keskiluokka 	<ul style="list-style-type: none"> - Muut kuin työväestö: (porvarit, aatelisto, hyväosaiset)

	Konservatismi	Liberalismi	Sosialismi	Nationalismi
Tavoitteet	<ul style="list-style-type: none"> ■ säätyvallan ja vanhojen instituutioiden säilyttäminen ■ esivallan ja perinteiden kunnioitus ■ uskonto keskeinen arvo ja yhteiskuntaa koossa pitävä voima ■ valtio yksilöä tärkeämpi, yksilöllä merkitystä vain valtion jäsenenä 	<ul style="list-style-type: none"> ■ ihmisoikeuksien ja poliittisten oikeuksien (äänioikeus ja yhdistymis- ja kokoontumisvapaus) laajentaminen ■ yhteiskunnan uudistaminen purkamalla säätyvalta ■ kasvatus ja koulutus yhteiskunnallisen nousun väyläksi ■ yksilönvapauden korostaminen ■ talouden vapauttaminen 	<ul style="list-style-type: none"> ■ työväestön poliittisen ja taloudellisen aseman parantaminen ■ luokkaerojen poistaminen ■ kapitalismin korvaaminen järjestelmällä, joka ei perustu yksityisomistukseen ja voitontavoitteluun ■ tuotantovälineiden siirtäminen yhteiskunnan haltuun ■ luokkatietoisuus yksilöllisiä tavoitteita tärkeämpi 	<ul style="list-style-type: none"> ■ oma kielen, kulttuurin ja kansallisen erityislaadun korostaminen ■ yksi kansa, yksi valtio ■ kansallisen tietoisuuden rakentaminen ■ kansan määrittely yhteisen kielen, kulttuurin, historian ja maantieteellisen alueen kautta
Merkittäviä ajattelijoina	Edmund Burke	Jeremy Bentham Adam Smith	Karl Marx Eduard Bernstein	Friedrich Hegel Johan Snellman
Kannattajia	aatelisto, ylemmät virkamiehet, papisto, upseerit	koulutettu keskiluokka ja yrittäjät (porvarit)	työväenluokka ja osa sivistyneistöstä	ylä- ja keskiluokka

Miten 1800-luvun suuret aatteet vaikuttivat 1900- luvun aatteisiin?

Konservatismi
- valtion arvostus

Liberalismi
- yksilön oikeudet

Nationalismi
- oman maan arvostus

Sosialismi
- tasa-arvo
- tuotantovälineiden yhteisomistus

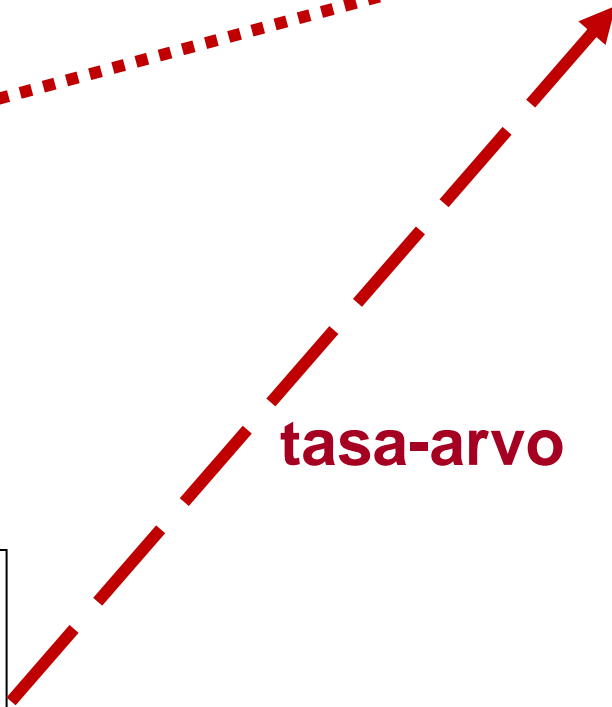
valtio asettaa rajoja

yksilön oikeudet

tasa-arvo

Länsimainen demokratia
- yksilön vapaudet
- tasa-arvo
- monipuoluejärjestelmä

Konservatismi
- valtion arvostus

Liberalismi
- yksilön oikeudet

Nationalismi
- oman maan arvostus

Sosialismi
- tasa-arvo
- tuotantovälineiden yhteisomistus

valtion rooli

yksilön oikeudet

tasa-arvo

Sosiaalidemokratia
- valtion tehtävänä tasata yhteiskunnan eroja lainsäädännöllä ja verotuksella
- uudistuksia parlamentarismien avulla

Konservatismi
- valtion arvostus

Liberalismi
- yksilön oikeudet

Nationalismi
- oman maan arvostus

Sosialismi
- tasa-arvo
- tuotantovälineiden yhteisomistus

valtion oikeudet yli kansalaisten oikeuksien

Fasismi
- yksinkertaisia ratkaisuja monimutkaisiin ongelmiin
- yksilön palveltava valtiota

Kansallis-sosialismi
- rotuteoriat

oman maan ylikorostaminen

Konservatismi
- valtion arvostus

Liberalismi
- yksilön oikeudet

Nationalismi
- oman maan
arvostus

Sosialismi
- tasa-arvo
- tuotantovälineiden
yhteisomistus

valtion rooli

Kommunismi
- ei valtioita
- tuotantovälineiden
yhteisomistus
- työläiset valtaan
vallankumouksen
avulla

**Leninismi ja
stalinismi**
- kommunistinen
diktatuuri
- puolueen ylivalta

Konservatismi

Liberalismi

Nationalismi

Sosialismi

Länsimainen demokratia

Demokratiat

Sosiaalidemokratia

Mikä yhdistää ympyröityjä?

?

Fasismi

Kansallissosialismi

Diktatuurit

Kommunismi

Leninismi ja stalinismi

Poliittisten aatteiden synty

- **Aatteiden pohjalta syntyi 1800-luvun kuluessa poliittisia puolueita:**
 - **Konservatismi** → konservatiiviset puolueet
 - **Liberalismi** → liberaaliset puolueet
 - **Sosialismi** → työväenpuolueet
 - Nationalismi 1800-luvulla oli kaikkien asia (paitsi kommunismin)